

Jdeme s Říší!

Autor: Václav Jan

Část první, druhá, třetí, čtvrtá a šestá.

Heydrich byl v logice doby a vlastního světonázoru přirozeným představitelem moderního pangermanismu. Pangermanismus, který počítal s německým ovládnutím střední Evropy jako nezbytnou podmínkou přežití německého národa a existence Německa jako velmoci, dominoval německému politickému myšlení už od konce devatenáctého století, a v intuitivní rovině mnohem dříve. Teprve po r. 1933 mělo ovšem Německo takovou moc a vnitřní jednotu a vůli, že tyto ambice mohlo proměnit v geopolitickou realitu. Z jednotlivých důrazů, které pangermanismus v různých fázích vývoje akcentoval (ekonomický, mytologický, etnický, kulturní, nacionální či imperiální), dominovalo v Třetí říši primárně hledisko rasové. Ne nadarmo se mluví o hitlerovské „biopolitice“, cílící na změnu samé podstaty vnímání lidské existence a proměnu jeho myšlení a podstatu bytí. Lze říci, že po velké válce a rozpadu tradičních mocnářství nastal v evropském myšlení zápas o budoucí podobu civilizace a úlohu individuality v ní. Tutéž potřebu jako hitleristé, tedy proměnit samotné základy vnímání člověka, měli a mají i jeho ideoví protivníci; ti ovšem na rozdíl od něj měli po své vítězné válce dostatek moci, času a prostoru svoje představy naplnit, a vymodelovali tak prostředí, v němž žijeme své evropské životy dnes. Z porážky konkurence v tomto radikálním koncepčním střetnutí o podobu lidství v západním myšlení čerpá sílu dominantní ideologie poválečného Evropy, která stejně radikálně požaduje změnu role člověka v civilizačním uspořádání i přírodním rámci, ale je založená na přesně opačných hodnotových východiscích a cílech.

Díky své víře v biologickou, rasovou podstatu politiky byl nacionální socialismus k Čechům v určitém ohledu příznivější, než „čistý“ německý nacionalismus. Tradiční německý nacionalismus se projevoval k Čechům velmi nesmlouvavě a s brutálními ambicemi, a to tradičně a napříč německou společností bez ohledu na politické přesvědčení.

Podle britského historika Jordana usiloval pangermanismus o nahrazení světa, ovládaného anglickou rasou [srv. Chamberlainovo pojetí rasy], světem postaveným na systému německé disciplíny. Teolog a profesor göttingenské univerzity Paul de Lagarde napsal v roce 1886: „S Čechy a jimi podobnými se nemazleme, jsou to naši nepřátelé a podle toho musíme s nimi zacházet. Rakousko nemůžeme zachovat jinak, než že ho budeme bezohledně germanizovat.“ Filozof Eduard von Hartmann se pak dokonce domníval, že je potřeba „vymýtit Poláky a vůbec všechny, kdo nemluví německy“.

Významný rakouský židovský politik a spisovatel Moritz Hartmann napsal v roce 1872 pro vídeňský *Die Presse*: „Německou povinností je zatlačit Slováky tak daleko, že neuvěří ve smysluplnost vytvoření samostatné Bohemie (českých zemí). A to proto, že Bohemia je zabodnutý klín do německého dubu, který chce rozdělit.“

Už roku 1848 proběhl ve Frankfurtu všenněmecký sněm, který tyto tendence formuloval v přesvědčení, že Čechy jednoduše patří k Německu a že Němci nikdy nemohou strpět jejich odloučení. „Kdyby byl vytvořen český stát, pak by Německo mělo ve svém těle kůl, který by mu přinesl smrt,“ psaly tehdy německé noviny. Němečtí nacionalisté pak od přelomu století výše považovali za překonanou i maloněmeckou ideu, protože nevěřili, že Německo v území sjednoceném Bismarckem bude geopoliticky životaschopné, zejména vzhledem k rozpínavosti britské. Považovali za nutné ustavit německou hegemonii v celé střední Evropě.

Se vznikem ČSR se Češi namísto k Franz Josefovi měli modlit k svatému absolutistovi Masarykovi, vytvořili si své „císařství“ – s multinárodní Prahou místo multinárodní Vídně – v němž namísto Němců měli vládnout oni, a velmi se divili, když tento slepenec dospěl k rychlému rozpadu. Masaryk přitom, sám vychován v německo-židovském prostředí, silně vnímá omezení a hrozby českého národa v germánském stínu. V *Evropské otázce* píše, že Němci, pangermáni, jsou nejlepšími vojáky světa, pruský militarismus je vzorný, Němec je od přírody voják, že Darwinův přírodní zákon o přetrvání způsobilého opravňuje pruský militarismus a Nietzsche Němcům dal jediný a hlavní příkazání – vůli k moci, vůli k síle, vůli k vítězství, podle něhož Němci svou kulturou mají právo, ba přímo povinnost ovládat svět, neboť jsou jediný absolutní Herrenvolk. A že Německo má ambici stát se spasitelem Evropy a lidstva a Prusko pokračuje v budování německého impéria středověku, přičemž Berlín je čtvrtým Římem.

Peroutka v *Budování státu* potvrzuje, že podmanění střední Evropy bylo německým politickým programem dávno před nástupem NSDAP k moci: „Rakouští Němci měli připraveno několik pronikavých a drsných programů, jak upravit postavení německých národů po vítězném skončení války. Na možnosti jiné připraveni nebyli. Jádrem jejich válečných plánů byla nebyvalá a brutální germanizace, jíž, jak se zdálo, nic nebude stát v cestě. Po válce hodlali si Němci počínat právě tak, jak si počínali Maďaři v Uhrách: krvi neněmeckých národů má být popřána jen ta čest, že se smísí s krví kmene vládnoucího.“

U nastupující, „hitlerovské“ generace, došlo k přeformátování tradičního, intuitivního nacionalismu z velké části i díky silné zkušenosti z velké války. Ernst Gründel v knize *Poselství mladé generace* píše: „Hranice, založené na vzdělání a stavovských rozdílech, které

byly zdrojem nepatřičné domýšlivosti, byly konečně strženy v zákopech světové války, v tavicích pecích poválečných let, v socialisticky smýšlejících srdcích nové mládeže. Nová německá generace všech vrstev poprvé rozpoznala, co znamenají pojmy jako ‚německý národní soukmenovec‘, ‚osudový druh‘ nebo ‚spolupříslušník‘. Teprve zde se narodil nový Němec. Až během světové války se Němci stávají novým národem, ba odvažují se říci, že teprve nyní se národem vůbec stali.“

Národovecko-biologické myšlenkové pozadí je patrné i v projevu H. Himmlera z roku 1936: „Názor, že byl již rozhodnut boj proti nepřátelům, jako jsou Židé, bolševismus, požidovštělé světové zednářstvo a všechny síly, které nechtějí nově povznesené Německo, je podle mého názoru chybný, neboť stojíme teprve na začátku našeho dlouhého sporu, který bude trvat možná několik staletí, možná rozhodujícího světového sporu s těmito silami organizovaných podlidí.“

Nacionální socialisté se ideově vyhrožovali proti neevropským, zejména nebělošským a východním vlivům v Evropě, proti kapitalismu, parlamentarismu, dekadenci, levicové kultuře, marxismu, křesťanskému nihilismu, a především proti Židům, které vnímali jako prapůvodce a šířitele toho všeho. Interpretovali tedy svůj boj jako povinnost vykonanou také pro záchranu árijské „rasy“ a jejího kulturně-civilizačního odkazu. Pod tlakem válečného vývoje byl tento ideový aspekt stále více zdůrazňován. S tím souvisí fakt, že nakonec v jednotkách SS převažovali cizinci, kteří vzali za svou myšlenku „bělošské internacionální revoluce“ coby vzpoury proti internacionalismu univerzalistickému. V tomto pojetí nebyli Češi provinčními konkurenty v boji o zdroje a kulturní výraz v omezeném zeměpisném i myšlenkově prostoru, jak tomu bylo v klasickém střetávání českého a německého šovinismu. Proto také nacionální socialisté nabádali ke změně postoje ty Němce, kteří se dosud stavěli k Čechům s tradiční nedůvěrou nebo povýšenecky. Češi dle rasových výzkumů říšských specialistů stáli kvalitativně zhruba na úrovni sudetských Němců, nebo i výše. Z tohoto hlediska byli dle přesvědčení Berlína rasově vhodní, a z historicko-geografického hlediska pak přímo předurčení ke germanizaci. Postupně měli být pak samozřejmě „nordizováni“ – ostatně jako celý německý národ.

Značný vývoj lze ovšem v tomto směru zaznamenat i uvnitř samotného hitlerovského hnutí. Hitler jako vůdce-teoretik ještě v začátcích kariéry hovoří o Čechách převážně s opovržením, později jako vůdce-politik, s jinou odpovědností, znalostí a konceptuálními posuny, začíná mluvit o Čechách smířlivě a dokonce pozitivně. Vědom si již faktu, že byli shledáni vhodnými k poněmčení, logicky zásadně změnil své vnímání a prezentaci české otázky, samozřejmě při zachování nesmlouvavých postojů vůči případnému odporu.

Ještě v roce 1938 *Der Stürmer* otiskl stať rasového výzkumníka Ernsta Wagnera „Rasový původ Čechů“, která ovšem odpovídala spíše tradici provinčního nacionalismu a češství je zde vnímáno jako charakterová inverze německosti; ovšem samotný Streicherův list byl už v té době v nemilosti oficiálních říšských kruhů pro své zjednodušující a příliš lidové podání rasových a antisemitských témat. Podle Heydricha už mohli být Češi postaveni na stejnou úroveň s Němci, z čehož vyplynul i jejich vysoký sociálně-ekonomický status, ovšem s tou perspektivou, že se postupně vzdají své národní identity, svého jazyka a vlastní státnosti. Do

jaké míry by bylo kulturní splynutí s německým živlem absolutní a do jaké míry by se podobalo spíše osudu Lužických Srbů, alespoň v té části národa, která by se z různých důvodů nebyla ochotna nebo schopna rychle integrovat, můžeme jen spekulovat.

Á propos, Karel V. se v letním fejetonu zde na Dp řečnický táže, zda si dnes uvědomujeme: „Že naše (relativní) česká ‚vyspělost‘ není (při pohledu na východ a Balkán) vůbec žádnou samozřejmostí, nýbrž že za ní vděčíme řadě okolností, od geografických (podvkráte středisko Svaté Říše římské) k etnickým (Němci!), a od nich pak k těm kulturně-historickým: což především znamená skutečné etablování rozličných i n s t i t u c í (v nejširším smyslu), které nejen v Africe, ale i u našich východních a jižních sousedů slovanského původu a jazyka zůstaly neživotnou atrapou?“

Zánik národa, ztráta jazyka a identity je přirozeně z čistě vlasteneckého nebo i etno-nacionalistického hlediska tou největší tragédií a potupou. Jestliže ovšem Beneš se svými spojenci usiloval o obnovu Československa, nešlo příliš o národní zájem. Ten byl jen rétoricky využit k zastření skutečných motivací, jimiž byly mocenské ambice zúčastněných aktérů a politických bloků.

Postoj londýnského exilu, počítající s etnickou čístkou, představuje opačný, stejně radikální antipod protektorátních proříšských exponentů, reprezentovaných zejména Emanuelem Moravcem. Ani v protektorátu ale nebyl jednotný politický pohled na věc. Původně austroslavista Hácha měl k německému pojetí českého prostoru blízko, ideu čechoslovakismu totiž nikdy nepřijal plně za svou. Přitom ale stále doufal v nějakou možnost zachování národní svébytnosti v německém prostoru a pod německým vedením. Snažil se oživit české národní naděje v tomto duchu reminiscencemi na tradici Svaté říše římské a jejího spojenectví se středověkým českým státem [viz Josef Kliment]. Hácha nevěřil, že německé plány skutečně vyústí v pohlcení českého národa germánským světem. Odmítal také, že by český národ mohl být pouhou kolonií, což zdůvodňoval faktem, že přece „jsme bílá rasa“. Prosazoval představu o spolupracujícím českém národě pod ochranou silné říše, sice bez vlastní státnosti, ale se zachovanými národními atributy – jazykem, kulturou, tradicí.

Moravcova názorová strana odmítala tento model podřízeného národovectví, považovala ho za konzervativní a prosazovala pozitivní vztah k plánu postupné germanizace, směrem k veřejnosti změkčený ideou „novevropanství“. Emanuel Moravec odmítal heslo *Národ sobě*, vedl kampaň za „evropanství“ proti „nacionálnímu egoismu“ a prohlašoval: „Jsem především revoluční národní socialista, a pak teprve Čech.“ Jedinou možnou záchranu civilizační podstaty Čechů v budoucí Evropě viděli tito aktivisté ve vítězství německé věci a ve splynutí s ní jak ideově, tak fyzicky. Podle nich Češi vděčí za veškerou svou vyspělost kulturní, hospodářskou, civilizační, technologickou jen tomu, že jsou pod stálým vlivem Germánů, a jsou vlastně sami pouze dočasně odrozenými Němci.

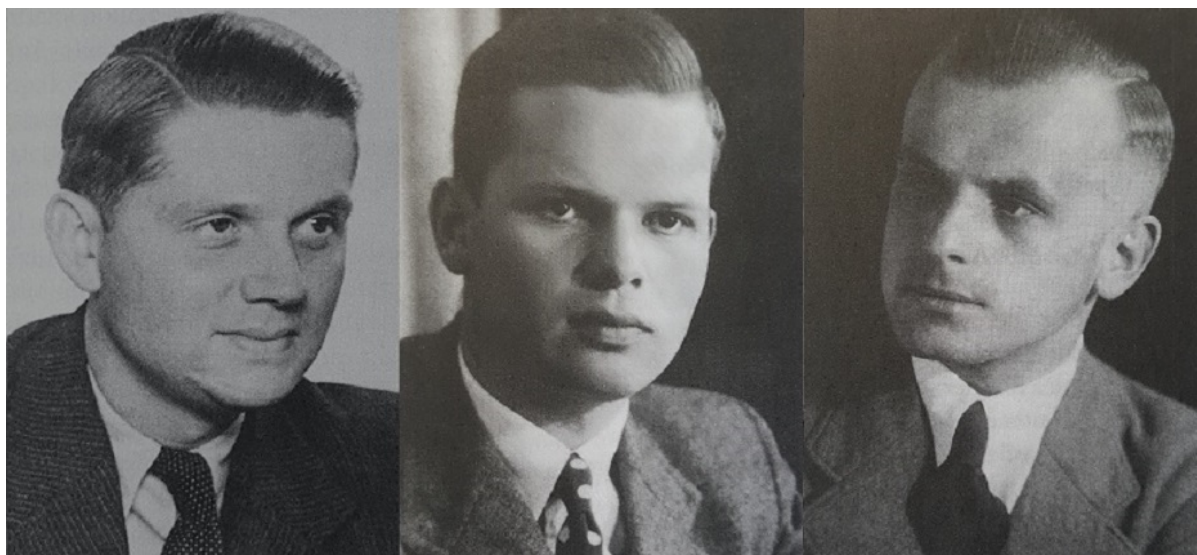
Zajímavé může být srovnání s názory Ferdinanda Céline, který se obdobně domníval, že Francouzi jsou „latinizovaní“ jen omylem: „Nenávist proti Němcům, to je nenávist k přirozenosti. Je to zvrácenost. Je to náš jed, a smrtelný. Je nám vstříkován každý den v stále tragičtějších dávkách. Francie je latinská jen náhodou, z dopuštění, porážkami, ve skutečnosti

je keltská, ze tří čtvrtin Germánská. Latinismus se velmi líbí zednářským Jihoameričanům. Latinismus je blízko Řecka. Řecko, to už je Východ. Východ, to už je Lože. Lože je už Židovská. Žid, to je už něco z negra. A tak se staň.“

Jestliže se Céline domnívá, že jde o „začerňování bělocha latinským přesvědčením, zednářským promišováním“, pak se stejným odporem se proříšská protektorátní klika dívala na zdejší slovanský narativ, a věřila ve zdravé jádro národa, které má správný původ, přičemž stejně jako Céline ve vztahu k Francouzům, tak i oni ve vztahu k Čechům věřili, že spojenectví s Říší by tuto část národa zachránilo před Židy, „předními hybateli národního rozkladu“. Pro více k „francouzskému rozměru“ viz *Romantický fašismus*.

Pozn. Dp

Brasillach, Drieu La Rochelle a jiní nakonec zjistili, že jsou přece jenom více Francouzi než nacifašisty. Rebatet, Cousteau, Châteaubriant a jiní se naopak rozhodli být více nacifašisty než Francouzi, viz kapitola *F. romantismu* „Nezdařená revoluce“. Před tragickou – už proto, že v čase záludnou – volbu mezi Ideou a vlastní populitou bývá, zvláště u nás, dříve či později postaven každý důsledný vyznavač principů (bez rozdílu motivací), ať už jde o spolupráci („kolaboraci“) se „socany“, „nacionály“, „reakcionáři“, „nácky“, „bolševiky“ nebo nejnověji s euratlantskými „liberasty“.

Někteří z Heydrichových spolupracovníků v RSHA (zleva)

Walter Schellenberg – šéf zahraniční zpravodajské služby SD. Pracovně zřejmě nejbližší Heydrichův podřízený. Společně zvítězili v koncepčním sporu o charakter RSHA nad představou Wernera Besta a podařilo se jim namísto další, právním fundamentalismem svázané státní organizace vytvořit samostatný, výkonný politicko-bezpečnostní aparát s širokým dosahem, vojenskou kázní a mimořádnými výsledky.

Dr. **Martin Sandberger** – kromě zpravodajské služby působil také jako velitel Bezpečnostní policie a SD v Estonsku. Patřil k nacionálně-socialistickým aktivistickým studentům na univerzitě v Tübingenu, na jejíž střechu už 8. března 1933 vyvěsil přes odpor vedení školy vlajku s hákovým křížem, dva měsíce předtím, než zde revoluční studenty podpořil svým vystoupením filozof Martin Heidegger. Sandbergerova představa očištění vzdělávání od „protiněmeckých vlivů“ nebyla nikdy realizována, na říšských univerzitách i nadále mohla působit většina z těch profesorů, kteří se k nacionálně socialistickému režimu zpočátku stavěli negativně.

Hans Rößner – referent pro národní kulturu a umění. Byl přesvědčen o neživotnosti germanistiky a literární vědy, pokud existují v atmosféře „muzeálního intelektualismu“, a prosazoval názor, že „duch znamená čin“ a že se germanistika musí stát součástí kulturně-politického nasazení. Světonázorově nepřátelské vědce dělil podle jejich motivací na svobodné zednáře a rotariány, liberály, katolíky, Židy a reakcionáře. Po válce měl vzhledem ke své minulosti výjimečnou možnost spoluvytvářet kulturní atmosféru Západního Německa jako vedoucí redaktor mnichovského nakladatelství Piper. Snažil se zde ještě v padesátých letech vydávat knihy, šířící myšlenky o hrozbě zániku evropské civilizace a nutnosti bránit ji před východním bolševismem i západní modernitou. Později dokonce redigoval knihy H. Arendtové (včetně známé reportáže o Eichmannově procesu), s níž vedl řadu odborných polemik nad vyzněním jednotlivých pasáží jejích textů.